

фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми. – Збірник наукових праць. – Вип. №10. – Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця» – 2006. – С. 469-475.

12. Лазаренко Н. Культура мовлення як невід’ємна складова ключових компетентностей сучасного педагога / Н. І. Лазаренко // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство) : Збірник наукових праць / [гол.ред. Н. Л. Іваницька]. – Вінниця : ТОВ «Фірма «Планер», 2016. – Вип.23. – С.36-42.

13. Лазаренко Н. И. Формирование лекторского мастерства преподавателя в условиях вхождения в европейское образовательное пространство [Publicasia bola vydana elektronicky v Digitalnej kniznici UK RU] / Н. И. Лазаренко // Zbornik prispevkov z medzinarodnej Presovevedeckej konferencie konanej dria 18. Maja 2018 na Katadre andragogaky, Fakulta humanitnych a prirodych vied Presovskej university v Presove. URL: P150-161. http: // www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Lukasova3.

14. Лазаренко Н. І. Формування у молодших школярів поняття про слово у взаємозв’язку його лексичних та граматичних значень : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.02 «Методика викладання (української мови)» / Н. І. Лазаренко. – К., 1993. – 24 с.

15. Лазаренко Н. И. Проектная технология в обучении: от веб-квеста до блог квеста / Н. И. Лазаренко // Педагогические инновации – 2017: материалы международной научно-практической интернет-конференции, Витебск, 17 мая 2017 г. / Витеб. гос. ун-т ; редкол.: Н.А. Ракова (отв. ред.) [и др.]. – Витебск : ВГУ имени П.М. Машерова, 2017. – С. 88.

САМОСТІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДИТИНИ ЯК ФУНДАМЕНТ ФОРМУВАННЯ ВІЛЬНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Дар'я Гончарук, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: О.А. Голюк, кандидат педагогічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

THE INDEPENDENT CHILDREN'S ACTIVITY AS THE FOUNDATION FOR THE FREE INDIVIDUAL FORMING

Darya Honcharuk, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical Universiti (Ukraine)

Анотація. У статті розглянуто теорію вільного виховання дитини, як важливого компоненту для розкриття внутрішнього потенціалу, що формується у процесі самостійної діяльності дитини. Педагогічна технологія заснована і апробована на конкретному філософському вченні Марії Монтессорі – теорії вільного виховання (антропології) й сенсуалізму (відчуття – єдине джерело знань) у педагогіці.

Ключові слова: педагогічна ідея, саморозвиток, спостереження, Марія Монтессорі, індивідуальний підхід, внутрішній потенціал, середовище.

Abstract. The free-range children raising theory as an important component for an internal capacity unleashing which is forming through the independent children's activity is considered in this paper. The teaching technology based and tested in the particular philosophical Maria Montessori teaching – the free parenting theory (anthropology) and sensualism (sense as the only source of knowledge) in pedagogy.

Key words: pedagogical idea, self-development, observation, Maria Montessori, individual approach, inner potential, environment.

Українські дослідники, як і багато провідних педагогів Європи та світу, відзначають універсальність та дієвість застосування Монтессорі-педагогіки як однієї з найрезультативніших в якості отриманих освітніх послуг. Зокрема, дослідженню педагогічної системи М.Монтессорі присвятили праці Л.Андрушко, В.Золотоверх, А.Ільченко, І.Дичківська, Н.Кравець, М.Левківський, Н.Лубенець, Т.Михальчук, Г.Міленіна, Д.Орлова, Т.Поніманська, Н.Прибильська, С.Русова, О.Хілтенен, Ю.Фаусек, М.Чепіль, С.Якименко. Популяризації практичного використання досвіду роботи навчальних закладів, які працюють за системою М.Монтессорі, стосуються праці відомого українського вченого

Б.Жебровського. Під його керівництвом у 1992 р. створена асоціація Монтесорі руху в Україні і успішно представлена доробком В.Горюнової, Т.Коршунової, Г.Міленіної, О.Надворної, Т.Михальчук, Н.Кравець, Н.Прибильської та ін. [7, с.30].

Життя видатного педагога-гуманіста Марії Монтесорі (1870 – 1952) припало саме на період активного розвитку соціальних відносин, великих політичних змін, поступу у галузі гуманітарних наук. Незаперечним є твердження, що набагато важливіше не просто передати дітям досвід знань попередніх поколінь, а розвинути в них бажання до пізнавальної діяльності, експериментування, досліджування, створити умови для саморозвитку та самоусвідомлення своєї значущості як особистості в соціальному житті. «Якщо освіта перебуватиме в тому зародковому стані із застарілими методами простої передачі знань, сподівань на поліпшення майбутнього людей не залишиться... Якщо все ж допомога і спасіння повинні прийти, то вони можуть прийти лише від дітей, оскільки діти – творці людства» [9, с. 19].

Провідна ідея вчення М.Монтесорі полягає у необхідності створення педагогом предметно-просторового середовища, в якому дитина могла б найповніше розкрити свій внутрішній потенціал у процесі вільної самостійної діяльності. Це середовище має забезпечити розвиток кожної дитини за її індивідуальним темпом. Завдання педагога полягає насамперед у наданні дитині засобів для саморозвитку і розкритті правил їх використання. Такими засобами є автодидактичні (самонавчальні) Монтесорі-матеріали, з якими дитина працює, спочатку діючи за зразком, а потім – самостійно виконуючи вправи. А звідси відкриття М. Монтесорі – основний девіз її методу: «Допоможи мені зробити це самому». [7, с.35].

На початку ХХ ст. польська дослідниця А. Грудзінська писала про метод Монтесорі: «Виникає відчуття чогось світлого, доброго, чогось, що може звільнити наших малих дітей від перебільшеного пильнування і забавляння, яке не додає їм розуму. Фребель закликав учитися з дитиною, супроводжувати її на прогулянці, показувати, пояснювати, вести за руку. Монтесорі ж закликає спостерігати, яким шляхом розвивається індивідуалізм дитини, а пізнавши здалеку керувати її кроками без чітко вираженого керівництва». [11, с. 36].

Дитина ще до народження має певний внутрішній потенціал «духовний ембріон», який після народження розвивається за умов :

- Постійного взаємозв'язку із навколишнім середовищем. В якому однакову роль відіграють і люди і речі, які оточують дитину.

- Свобода. М. Монтесорі зазначала: «Свобода - це здатність вибрати найкраще для себе й для інших, розвинута природним шляхом.»

Якщо одна з цих умов відсутня, то дитячий потенціал не розкривається повністю і зростання її як особистості може зупинитися [1, с.37-38].

Набуття дитиною незалежності, сутність якої змінюється на різних етапах її життя, було основною складовою освітнього процесу, необхідною для нормального розвитку малюка [2-5]. У всіх дітей є потреба боротися за незалежність, це необхідно для того, щоб почати робити для себе все те, що раніше робили для неї інші. Це основна складова дорослішання, а також головна мета методу, який являє собою ланцюжок кроків, що приводять дитину для самообслуговування і функціональної незалежності [1, с.48].

Слухняність – важлива складова роботи в класі Монтесорі, перший вияв соціальної поведінки у таких маленьких дітей. Вона виробляється з розвитком інтелекту і усвідомленням поняття необхідності. З'являється у дитини в прихованій формі в міру того, як формується індивідуальність. Саме воля і слухняність повинні йти поруч, адже воля – основа розвитку, а слухняність – лише пізніша стадія [1, с.49].

Без організації праці свобода стає безпорадністю. Дитина, яку залишають вільною, але позбавленою засобів праці, потрапляє у глухий кут. Тому організація роботи є основою виховання [1, с.55].

Звернення науковців і практиків до педагогічних ідей М. Монтесорі пов'язане насамперед з очевидним соціальним запитом українського суспільства на виховання вільної особистості, здатної до самостійних активних пошуків та самореалізації [7, с. 34].

Отже, використання даної технології є суспільною вимогою, що відповідає віковим та психологічним потребам дитини, має чіткі правила та форми роботи у різновіковій групі. Ґрунтується на багаторічному досвіді роботи, який показав високий рівень навчання дітей.

Список використаних джерел:

1. Вісник Монтесорі. Ювілейний випуск / за заг. ред. Б.М. Жебровського, президента Всеукраїнської асоціації Монтесорі-вчителів, першого заступника Міністра освіти і науки України. -К., 2007.-169 с.
2. Голюк О.А. Воспитание у детей чувства собственного достоинства как проекции морально-гуманистических ценностей/ О. А. Голюк, Анна Гайдукевич, Н. А. Пахальчук, И. В. Карук, К. А. Колесник / Science Review. – Warsaw (Poland). – 2018. – № – 1 (8), January. – Vol.5. – С.13-17.
3. Голюк О.А. Теоретико-методологічні засади формування діалогічної культури в майбутніх вчителів у процесі вивчення педагогічних дисциплін / О.А.Голюк // Вісник Глухівського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Випуск 13. – Глухів: ГДПУ, 2009. – С.244-252.
4. Голюк О.А. Уровни развития диалогической культуры будущих воспитателей ДООУ и учителей начальной школы в процессе профессиональной подготовки / О.А. Голюк // Современные подходы к профессиональной подготовке педагога. – Мозырь : УО МГПУ им. И.П. Шамякина, 2015. – С. 13-16.
5. Голюк О.А. Ціннісні орієнтації батьків як основа забезпечення гармонійного буття дитини у сім'ї / О.А.Голюк // Імідж сучасного педагога. – 2015. – № 6 (155) – С. 41-44.
6. Грядовкіна Ж. Через дію до пізнання. Монтесорі-підхід до організації предметно-маніпулятивної діяльності малюків / Ж. Грядовкіна, О. Решетняк // Дошкільне виховання. – 2016. – № 1. – С. 15–19
7. Людинознавчі студії. Збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «ПЕДАГОГІКА» Випуск 5/37 (2017). – С. 29-38
8. Монтесорі М. Самовоспитание и самообучение в начальной школе / Мария Монтесорри. – К., 1995. – 108 с.
9. Хилтунен Е. Дети Монтесорри : книга для педагогов и родителей / Е.А. Хилтунен. – М. : Астрель: АСТ, 2008. – 399 с.
10. Якименко С.І. Педагогічні ідеї Софії Русової та Марії Монтесорі: порівняльний аналіз : монографія / С.І. Якименко, Г.С. Міленіна. – К. : Видавничий дім «Слово», 2015. – 296 с.
11. Skwarna B. Metoda Marii Montessori – historia czy współczesność? / B. Skwarna // Życie Szkoły. – 1993. – № 10. – S. 3–34.

ВИКОРИСТАННЯ ТИПОВИХ ВПРАВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЧИТАННЯ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Ірина Горобець, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: Н. Ю. Родюк, кандидат філологічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

USING THE TYPICAL EXERCISES FOR FORMATION OF YOUNGER SCHOOLCHILDREN'S READING SKILLS

Iryna Gorobets, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У статті описано етапи розвитку навичок читання в дітей початкової школи. Запропоновано можливе використання різних вправ на уроках літературного читання.

Ключові слова: навички читання, якості читання, швидкість читання, усвідомленість читання.

Abstract. The article describes the stages of development of reading skills of the primary school children. It is suggested to use various exercises at the literary reading lessons.

Key words: reading skills; reading quality, reading speed, reading comprehension.

Формування і розвиток навички читання – це складний психофізіологічний процес, успішність якого залежить від можливостей зору, швидкості реакції, рівня розумового розвитку дитини, особливостей її уваги, життєвого досвіду. Навчитись читати швидко, свідомо для більшості дітей є значно складнішим завданням, ніж засвоїти певний спосіб обчислень чи вивчити мовне правило.